

SAU023
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

TEMEL HUKUK

Hedefler

- Hukuk kavramı, hukuk kuralları,
- Normlar ve normlar hiyerarşisi,
- Hukukla ilgili bazı temel kavramlar,

hakkında bilgi sahibi olacaksınız.

İçindekiler

TEMEL HUKUK

- ▣ Giriş
- ▣ Hukuk Kavramı
- ▣ Ahlak Kavramı Ve Ahlak Kuralları
- ▣ Din Kavramı Ve Din Kuralları
- ▣ Görgü Kuralları
- ▣ Hukuku Amaçları
- ▣ Hukukun Sınıflandırılması
- ▣ Kamu Hukuku
- ▣ Özel Hukuk
- ▣ Türk Hukukunun Kaynakları
- ▣ Normlar Hiyerarşisi
- ▣ Hukukta Kişi Kavramı
- ▣ Borç-Borç İlişkisi Ve Sorumluluk Kavramları
- ▣ Hukukta Sorumluluk
- ▣ İş Hukukunun Kavranması İçin Bilinmesi Gereken Bazı Kavramlar

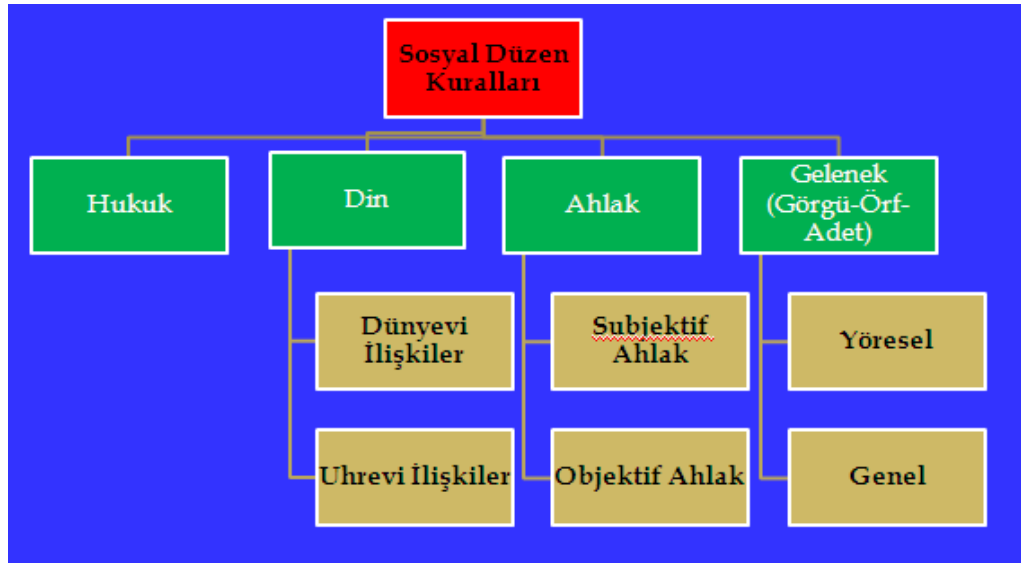
GİRİŞ

İçerisinde yaşadığımız dünyadaki canlıların hareketlerini düzenleyen muhtelif kurallar vardır. Etrafımızda canlılar alemindeki bilinçli ya da bilinçsiz bu düzeni kolaylıkla görürüz. Örneğin tilkinin avını saklaması; kırlangıcın yuva yapıp neslini devam ettirmesi vb.

Düşünen ve konuşan insan doğumundan ölümüne kadar kendisini birçok bağlarla sarılmış olarak algıladığı bir toplumun içinde yaşar. Toplumda yaşarken güçlerini kullanırlar. Bu güçlerin başıboş değil bir düzen içerisinde kullanılması gerekir. Bu düzende ancak konulacak kurallarla gerçekleşir. Bu kurallar bazen yetkiyi, bazen ödevi, bazen de her ikisini de insana yükler.

Sosyal Düzen Kuralları

Sosyal, toplumla ilgili toplumsal demektir. Sosyal düzen kurallarının amacı toplumda bir düzen kurmaktır.

Sosyal düzen kuralları arasındaki ilişki

HUKUK KAVRAMI

Hukuk; bireyin bireyle, bireyin devlet ve malla olan ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünüdür.

Kuşkusuz bu tanımı biraz daha açarak, “devletin diğer devletlerle” ya da “uluslararası kurum ve kuruluşlarla” olan ilişkilerini de bu tarife ekleyebiliriz.

Böylece hukuk, hem ulusal sınırlar içindeki kişilerin (gerçek ve tüzel) ve hem de ulusal sınır ötesinde bulunanların münasebetlerini tanzim eder, yön verir.

Hukuk, belli bir toplumda, belli bir zamanda yürürlükte olan, devletçe yaptırıma bağlanmış toplumsal davranış kuralları bütünüdür.

Başka bir ifadeyle;

Hukuk, toplum hayatında kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve uyulması kamu gücü ile desteklenmiş bulunan sosyal kurallar bütünüdür.

Kişiyi hukuk kurallarına uymaya, aykırı davranıştan çekinmeye zorlayan devlet gücü uygulamalarının tümünü kapsamak üzere "yaptırım"(müeyyide) deyimini kullanılır.”

Çağdaş hukuk anlayışında; **devlet,** yaptırım gücünü tek elde toplayan bir örgüttür.

Toplum yaşamını düzenlemeleri itibariyle hukuk kurallarının, nitelik bakımından din, ahlak ve görgü kurallarından bir farkı yoktur.

Hukuk kuralları ile diğer davranış kuralları arasından sürekli bir ilişki, karşılıklı etki ve hatta karışma mevcuttur.

AHLAK KAVRAMI VE AHLAK KURALLARI

Ahlak “Hulk” kelimesinin çoğuludur. Huylar, tabiatlar anlamındadır. İnsanın yaradılışından gelen ve toplum içinde yaşanılarak kazanılan iyi ve güzel huylardır.

Ahlak **iyi** davranışın, hukuk ise **haklı** davranışın ne olduğunu açıklar. Ahlak doğru değerlere ilişkin ortak inançla ortaya çıkar. Bunlar ise iyi(doğru) ve kötü(yanlış)'dür.

Hukuk kuralı ile ahlak kuralı arasındaki farklar;

1. Ahlak kuralları geniş, hukuk kuralları dardır.
2. Ahlak kuralları yükümlülük yükler yetki vermez. Hukuk ise her ikisini de verebilir.
3. Ahlak kuralının yaptırımı manevi hukukun ise devlet gücüdür.
4. Ahlak kuralları yazılı değildir. Hukuk kuralları ise çoğunlukla yazılıdır.

DİN KAVRAMI VE DİN KURALLARI

Din evreni yaratan ve yöneten insan üstü ilahi bir varlığa inanmayı ve ona itaat etmeyi emreder. İnsanların tanrı (yaratan) ile olan ilişkilerini düzenler. Bazı dinler insanlar arasındaki ilişkileri de düzenler.

Hukuk kuralı ile din kuralı arasındaki farklar;

1. Din kuralları statik(durağan), hukuk kuralları is dinamiktir.
2. Din kuralları uhrevidir. Allah korkusu vardır. Hukukta ise yaptırım gücü devlettir.
3. Din kuralları hem uhrevi hem de dünyevi ilişkileri düzenler hukuk ise sadece dünyevi ilişkileri düzenler.

GÖRGÜ KURALLARI

Görgü kuralları kişilerin nasıl davranması gerektiğini düzenler. Bu kurallar toplumun tümünü veya bir bölümünü düzenler.

Hukuk kuralı ile görgü kuralı arasındaki farklar;

1. Görgü kuralları yazılı değildir. Hukuk kuralları ise ağırlıklı olarak yazılıdır. Fakat yazılı olmayan kuralları da vardır.
2. Görgü kuralları sadece yükümlülük yükler. Hukukta ise hem yükümlülük vardır hem de yetki vardır.
3. Görgü kurallarında yaptırım “kaba, nezaketsiz” gibi nitelendirmelerle yapılır. hukuk ise devlet gücü vardır.
4. Görgü kurallarını kimin koyduğu, ne zaman konulduğu bilinmez.

Sosyal Düzen Kurallarının Karşılaştırılması

KRİTERLER	DİN KURALLARI	AHLAK KURALLARI	GELENEK KURALLARI	HUKUK KURALLARI
TARAFLARI	Yaratıcı-kul	Toplum-kışı	Toplum-kışı	Toplum-kışı Kışı-kışı
BİÇİMİ	Kutsal kitapta Yazılı ve sözlü	Uygulama	Uygulama	Yazılı
KAYNAĞI	Yaratıcı ve kutsal güç	Belli değil	Belli değil	Devlet
KAPSAMI	Günah-sevap	İyi- kötü	Töre-adet	Emir
AMACI	İnançlı insan yetıştirmek	İyi ve güzel olarak nitelenen davranışları yaymak	Örf ve adete uygun davranmak	Hukuka uygun davranmak
YAPTIRIMI	Sevap-günah Cennet- cehennem	Ahlaksız olarak nitelemek	Görgüsüz olarak nitelemek	Ceza, iptal, icra, yokluk, tazminat

HUKUKU AMAÇLARI

- ▣ Toplum yaşamını düzenleme
- ▣ Sosyal gereksinimleri karşılama
- ▣ Adalet düşüncesini gerçekleştirme

HUKUKUN SINIFLANDIRILMASI

Türkiye'de Hukuk Kamu hukuku ve Özel hukuk" olmak üzere ikiye ayrılır.

Kamu hukuku ilişkisinin tarafları arasında bir "astlık-üstlük" ilişkisi varken, özel hukuk ilişkisinde taraflar arasında "eşitlik" söz konusudur.

KAMU HUKUKU

Bir ilişkide kamusal yetkinin kullanılması söz konusu ise, buna kamu hukuku kuralları uygulanır.

Taraflardan en az biri, kamusal yetki/gücü kullanan devlet organlarından biridir.

Bireyin iradesi etkin bir unsur değildir: Vergi, kamulaştırma

Etkin olan altlık-üstlük ilkesidir.

Kamu Hukukunun Dalları:

- 1) Genel Kamu Hukuku,
- 2) Anayasa Hukuku,
- 3) İdare Hukuku,
- 4) Devletler Genel Hukuku,
- 5) Ceza Hukuku,
- 6) Ceza Yargılama Usulü,
- 7) Vergi Hukuku,
- 8) Çevre Hukuku vb.

ÖZEL HUKUK

Bireyler arasındaki ilişkileri düzenler. Eşitlik ilkesi egemendir. Devletin rolü, düzenleyicilik ve uygulayıcılıktır.

Devlet müdahalesi bireyin hukuka aykırı davranışla karşılaştıkları yönündeki başvuruları söz konusu olduğunda gündeme gelir. Devlet bu noktada da tarafsız hakem rolüyle, bozulan düzenin tekrar kurulmasını sağlar.

Özel Hukukunun Dalları:

- 1) Medeni Hukuk
  - Kişî Hukuku,
  - Aile Hukuku,
  - Eşya Hukuku,
  - Miras Hukuku,
  - Borçlar Hukuku,

- 2) Ticaret Hukuku,
  - Ticari İşletme Hukuku
  - Kıymetli Evrak Hukuku
  - Şirketler Hukuku
  - Sigorta Hukuku
  - Deniz Ticaret Hukuku
- 3) Fikir Hukuku,
- 4) Devletler Özel Hukuku ,
- 5) Hukuk Yargılama usulü,
- 6) İcra ve iflas Hukuku,
- 7) İş Hukuku, vb.

TÜRK HUKUKUNUN KAYNAKLARI

A) Türk Hukuk'unun Yazılı Kaynakları

- 1) Anayasa,
- 2) Uluslararası antlaşmalar,
- 3) Kanun,
- 4) Kanun hükmünde kararname,
- 5) Tüzük,
- 6) Yönetmelik,
- 7) Genelge,
- 8) Yönerge,
- 9) Talimat" şeklinde sıralanmaktadır.

Bu normlar hiyerarşisine göre; kanunlar anayasaya; tüzükler kanunlara ve anayasaya; yönetmelikler tüzüklere, kanunlara ve anayasaya aykırı olamazlar.

B) Hukuk'un Yazılı Olmayan Kaynakları

Örf ve adet hukuku, hukukun yazılı olmayan kaynağı olarak, belli bir organ tarafından konulmayan, toplum içinde zamanla kendiliğinden oluşan kurallardan meydana gelen hukuktur.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

Madde 1. “Kanun, sözüyle ve özüyle değiştiği bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hakim, örf ve adet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hakim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.”

NORMLAR HİYERARŞİSİ

Yazılı hukuk kuralları arasında, bunları çıkaran organların devlet yapısı içerisindeki yeri ve önemi bakımından bir hiyerarşi bulunmaktadır. Buna normlar hiyerarşisi adı verilir.

Bu normlar hiyerarşisinin gereği olarak **altta bulunan kural kendi üstündeki kurala aykırı olamaz.**

Anayasa

Hukuk normları hiyerarşisinde birinci sırada anayasa vardır. Anayasa, devletin şeklini, kişilerin haklarını ve ödevlerini, devlet organlarını ve bu organlar arasındaki ilişkileri belirten en soyut ve en genel hukuk kurallarını içeren yazılı kanun anayasadır.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlar. **Kanunlar**, *Anayasaya aykırı olamaz.*

Anayasa kuralları, devletin temel organlarının (yani yasama, yürütme ve yargı organlarının) kuruluşunu, işleyişini ve devlet karşısında bireylerin temel hak ve hürriyetlerini düzenler. Ayrıca, anayasa vatandaşların hak ve hürriyetlerini güvence altına alır.

Anayasa, devletin özüdür ve her devletin bir anayasası vardır. Anayasa, temel kanun olması nedeniyle diğer kanunlardan üstündür. Anayasa, gücünü ve desteğini milletten alır ve halkoyu (referandum) ile kabul edilir.

Kanunlar

Kanun, normlar hiyerarşisinde anayasadan sonra ikinci sırada yer alan bir hukuk kaynağıdır.

Her kanun bir ihtiyaç üzerine ve bir gerekçeyle hazırlanır. Bu gerekçe, kanunun amacını, işlevini ve diğer kanun hükümleri arasındaki ilişkileri de açıklar.

Kanun; Yasama organı olan TBMM tarafından hazırlanan ve kabul edilen ve Cumhurbaşkanınca yayınlanarak yürürlüğe konulan yazılı hukuk kurallarına denir.

Kanun yapma yetkisi tek bir organa verilmiştir. Bu organ TBMM' dir. Anayasa' nın 7. maddesine göre; **Yasama yetkisi Türk Milleti adına "Türkiye Büyük Millet Meclisi" nindir ve bu yetki devredilemez.** Kanun yapma TBMM'nin yani yasama organının tekelindedir.

Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir. Anayasamıza göre "Bakanlar Kurulu" ve "milletvekilleri" dışında hiç kimse ya da hiçbir makamın kanun teklif etme yetkisi yoktur.

Uygulamada, **Bakanlar Kurulu'nca hazırlanan kanun önerilerine "Kanun Tasarısı", Milletvekillerince verilen kanun önerilerine** de "kanun teklifi" denilmektedir. Ancak bunların komisyonda kabul edilmeleri şansı oldukça azdır.

Meclise gelen kanun teklif ve tasarıları, Anayasa ve TBMM İçtüzüğü uyarınca görüşülüp kabul edilirse Cumhurbaşkanınca yayınlanarak yürürlüğe konulur.

Cumhurbaşkanı, kendisine gelen kanunları ya 15 gün içinde yayınlar ya da bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderir, buna "**veto**" denir. Geri gönderilen kanun **aynen kabul edilir ise Cumhurbaşkanı yayınlamak zorundadır**. Cumhurbaşkanı bir yasaı iki kez veto edemez. Bununla beraber, Devlet Başkanının veto edemediği yasalar da vardır. Sözgelimi bütçe yasası.

Bir kanunun yürürlüğe girmesi için **TC. Resmi Gazete'sinde** yayınlanması gerekir.

Genel Kanunlar; Bir hukuk dalının tümünü ya da büyük bir bölümünü düzenleyen kanundur.

Örnek; Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun, Türk Ticaret Kanunu

Özel Kanunlar; Bir hukuk dalının sınırlı bir bölümünü düzenleyen kanunlardır.

Örnek; İş Kanunu, Soyadı Kanunu, Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanun gibi..

Bir Kanunun yürürlükten kalkma şartları çeşitli biçimlerde olabilir ;

- ❑ Sonradan yapılan bir başka kanunla
- ❑ Kanunun süresinin dolmasıyla
- ❑ Anayasa Mahkemesince, Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmesiyle yürürlükten kalkar.

Uluslararası Antlaşmalar

Anayasanın 90. maddesinde düzenlenmiştir.

Türkiye'nin, yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yaptığı bir antlaşmanın geçerlilik kazanması Türkiye Büyük Millet Meclisinin, sözü geçen antlaşmayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş **Uluslararası antlaşmalar kanun hükmündedir.**

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Uluslararası antlaşmalar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile *Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.*

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş *temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda uluslararası antlaşma hükümleri esas alınır.*

Kanun Hükmünde Kararnameler

Anayasanın 91. maddesine göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi **(TBMM)**, Bakanlar Kurulu' na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir.

Yetki kanunu, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve bu süre içinde birden fazla kanun hükmünde kararname çıkarılıp çıkarılamayacağını gösterir.

Bazı alanlarda hızlı yasal düzenlemeye gitme gereksinimi, **Kanun hükmünde kararname** denilen düzenleyici işlemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yasa hükmündeki kararnameler tıpkı kanunlar gibi Cumhurbaşkanı tarafından imzalanır ve Resmi Gazete’de yayınlanırlar; bunlar yayınladıkları gün yürürlüğe girerler.

Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hak ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler **kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez**.

Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde, Cumhurbaşkanı’nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu yetki kanununa gerek olmaksızın kanun hükmünde kararname çıkarabilir.

Kanun hükmünde kararnameler Anayasa ile uyumlu olmak zorundadırlar. Kanun hükmünde kararnamelerin denetimi **Anayasa mahkemesince** yapılır. Anayasa mahkemesi **şekil ve içerik bakımlarından** denetler. Anayasayla ilgi değişiklikleri ise **salt şekil yönünden inceler**.

Olağanüstü ve sıkıyönetim hallerinde Cumhurbaşkanlığının Başkanlığında toplanarak çıkarılan Kanun hükmündeki kararnameler hakkında anayasaya aykırılık iddiasıyla anayasa mahkemesinde iptal davası açılmaz.

İptal davasını

1. Cumhurbaşkanı,
2. Ana muhalefet partisi
3. TBMM’deki mevcut milletvekillerinin 1/5’i açabilir.

Tüzükler

Tüzükler, yürütmenin düzenleyici işlemlerinden olup; **Bakanlar Kurulu’nca çıkarılır**.

Bakanlar Kurulu, kanunların uygulanmasını göstermek veya kanunların emrettiği işleri belirlemek için kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelenmesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarabilir.

Tüzükler, Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi Resmi Gazete'de yayınlanır. (AY m.115).

Tüzükler, kanunun uygulamasını veya kanunun emrettiği işleri belirtmek için çıkarıldığı için bir kanuna dayanmak zorundadırlar.

Kanunlarla, yepyeni soyut kurallar konulduğu halde, tüzüklerle bu soyut kurallar somutlaştırılmaktadır.

Normlar hiyerarşisi ilkesine göre tüzüğün kanuna aykırı olmaması gerekir. Kanuna aykırı hükümler taşıyan bir tüzüğün **mahkemeler tarafından uygulanmaması gerekir.**

Kanuna aykırı bir tüzüğün iptali için **Danıştay'da dava açılabilir.** **Danıştay**, kanuna aykırı bulduğu bir tüzüğü kısmen veya tamamen **iptal** edebilir.

Yönetmelikler

Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri (Üniversiteler, Belediyeler, TRT, KİT'ler vb.), **kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin** uygulanmasını sağlamak üzere ve ve bunlara aykırı olmamak koşuluyla **yönetmelikler çıkarabilirler.**

Yönetmeliklerin Cumhurbaşkanı tarafından imzalanmaları da gerekmez.

Yönetmeliklerin yürürlüğe girmesi için Resmî Gazetede yayınlanması da şart değildir.

Kanunlara ve tüzüklere aykırı olan yönetmelikler mahkemelerce uygulanmaz.

Tüzüklerin tersine yönetmelikler için belli bir şekil şartı getirilmemiştir. **Tüzüklerin Danıştay'ın incelemesinden geçirilmesi şart olmasına rağmen yönetmelikler için böyle bir şart yoktur.**

Yönetmelikler, **kanunlara ve tüzüklere aykırı olamaz**. Kanunlara ve tüzüklere uygunlukları **idari yargının denetimine tabidir**. İdareler, kendi görevi ve iç işleyişi ile ilgili olarak **yönetmelik çıkarabilir**.

Hukukun Yazılı Kaynakları

	KANUN	OLAĞAN KHK	OLAĞANÜSTÜ KHK	TÜZÜK	YÖNETMELİK
Yetki	TBMM	Bakanla Kurulu, yetki kanunu	Cumhurbaşkanı başkanlığında Bakanlar Kurulu	Bakanlar kurulu	Başbakanlık, bakanlıklar, kamu tüzel kişilikleri
Konu	Sınırlama Yok	Temel hak ve hürriyetler düzenlemez	Sınırlama yok	Kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri yapmak	Kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak
Cumhurbaşkanı İmzası	Var	Var	Var	Var	Yok
Resmi Gazetede Yayın	Var	Var	Var	Var	Hepsi için şart
TBMM'nin Onayı	Var	Var	Var	Yok	Yok
Danıştay İncelemesi	Yok	Yok	Yok	Var	Yok
Yargısal Denetim	Anayasa Mah.	Anayasa Mah.	Yok	Danıştay	Danıştay/idare Mah.

Tebliğ

Hukuksal durumları ilgili kimselere duyurmak üzere, üst makamlarca yapılan açıklamalardır.

Bunlar hiyerarşik yönden kendinden önce gelen yasal düzenlemelere (yönetmelik, tüzük, kanun) aykırı olamazlar.

Genelge

Üst yönetim birimlerince, özellikle yasal düzenlemelerin nasıl yorumlanması ve uygulanması gerektiği hususlarında alt yönetim kademelerine ve bütün ilgilere gönderilen ayrıntılı düzenlemelerdir. Bazen genelge, "tamim" veya "sirküler" olarak da anılır.

Yönerge

Herhangi bir konuda takip edilecek yol ve yöntem için üst makamlardakiler tarafından astlara verilen buyruğa (yönerge) denir. Bazen bu hukuksal kavram “talimat” ya da “direktif” olarak adlandırılır.

Üstün asta vereceği **talimatın** yasalara uygun olması gerekir.

Yasaya uygun olmayan talimatı ya da direktifi astın yerine getirmesi istenemez. Üstün ısrarı halinde bunun asta yazılı yapması icap eder.

Hukukta Kişi Kavramı

Kişi: Hukukta "kişi", *hak ve borçlara sahip olabilen varlıklara verilen isimdir.*

Kişilik: "Kişilik" kişiye bağlı hukukça korunan değerlerin bütünüdür. "Kişi" olmanın bazı sonuçları vardır:

- Kişiler irade açıklayabilirler.
- Kişiler, hukuki işlemler yapabilirler.
- Kişiler malvarlığına sahip olabilirler.
- Kişiler, hak ve borç altına girebilirler.
- Kişiler sorumluluk sahibidirler.
- Kişiler, mahkemeler huzurunda davacı ve davalı olabilirler.

Gerçek kişi: İnsanlardır.

Tüzel Kişi: Kendisini oluşturan gerçek kişilerin üzerinde ve onlardan bağımsız bir varlığı ve belirli bir amacı bulunan kişi ya da mal topluluğudur.

Özel hukuk tüzel kişileri; kendi içinde kişi toplulukları ve mal toplulukları şeklinde ayrılır.

Kişi toplulukları ; dernekler ve şirketlerdir.

Mal toplulukları ise vakıflardır.

Kamu Tüzel Kişileri, tamamen kamu yararının gerçekleşmesi için çalışan ve kamu gücü kullanan, kanunla veya kanunun verdiği acık yetkiyle kurulan kamu idare ve kurumlarıdır.

BORÇ-BORÇ İLİŞKİSİ VE SORUMLULUK KAVRAMLARI

Borç: İki kişiden birinin diğerine karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu davranış (*edim*).

Borç ilişkisi:

İki taraf (*alacaklı ve borçlu*) arasında kurulan veya doğan;

Bunlardan birine (*borçlu*) diğerine karşı belirli bir davranışta (*yapma, yapmama, verme*) bulunmayı yükleyen,

Diğerine de (*alacaklıya*) *ondan bu davranışta bulunmasını isteme yetkisi veren* hukuki ilişkidir.

Türk hukukunda borç ilişkisi doğuran üç kaynak vardır.

Hukuki İşlem: Hukuki sonuç elde etmek amacıyla yapılan irade açıklamasıdır.

Sözleşme: İki tarafın (*kişinin*) karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamasıyla ortaya çıkan hukuki işlemdir.

Haksız fiil: Hukuka aykırı, kusurlu (*kasıt-ihmal*), zarar doğuran eylem ve davranışlardır.

Sebepsiz zenginleşme: Bir kimsenin malvarlığında haklı bir neden olmaksızın diğer bir kimsenin malvarlığı zararına çoğalması ya da azalmamasıdır.

HUKUKTA SORUMLULUK

Hukukta,

Sorumluluğun; hukuki sorumluluk ve ceza sorumluluğu olmak üzere iki anlamı vardır.

Hukuki sorumluluk, bir bireyin bir haksız fiilden ya da borca aykırılıktan ötürü başkalarına verdiği zararı tazminetme (giderme) yükümlülüğü altına girmesidir.

Ceza Sorumluluğu ise, suç işleyen bir kişinin ceza yaptırımıyla karşılaşabilirliğidir. Ceza sorumluluğunun başlıca özelliği bireysel bir sorumluluk olmasıdır.

İŞ HUKUKUNUN KAVRANMASI İÇİN BİLİNMESİ GEREKEN BAZI KAVRAMLAR

Temsil

Hukuki işlemleri genelde insanlar bizzat kendileri yapar.

Hasta, uzakta, uygun zaman olmaması, konuyu yeterince bilmemek gibi nedenlerle hukuki işlemlerin birisinin adına başkası tarafından yapılmasını sağlayan bir hukuki kuruma gereksinim duyulur. Bu kurum temsildir.

Temsil ilişkisinde daima üç kişi bulunmalıdır.

Muvazaa

İki tarafın iradesi ile beyanları arasında istenerek meydana getirilen bir uygunsuzluk hali, tarafların gerçekte istemedikleri bir sözleşmeyi üçüncü kişileri aldatmak maksadıyla yapmaları hususunda anlaşmalarıdır.

Başka bir anlatımla tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçek iradelerine uymayan bir muamele yapmaları, fakat görünüşteki bu muamelenin kendi aralarında geçerli olmayacağı hususunda anlaşmalarıdır.

Muvazaada taraflar bilerek iradelerine uymayan bir sözleşme yapmakta, bu sözleşme ile "amaçlanan irade" gizlenmekte, muvazaa anlaşması ile sözleşmeye hakim olan temel öğelerin hiçbir sonuç doğurmayacağı kararlaştırılmaktadır.

Görünürdeki sözleşmenin ardında ikinci ve gizli bir sözleşmenin bulunmaması mutlak muvazaa, gizli bir sözleşme yapıp, görünürdeki sözleşme ile bu sözleşmenin gizlenmesi hali ise nispi muvazaa olarak adlandırılmaktadır.

Müteselsil Sorumluluk (Borçluluk)

Müteselsil Borçluluk, bir irade açıklaması veya kanun hükmü dolayısıyla bölünebilir bir edimin birden çok borçlusundan her birinin edimin tamamını ifa etmekle yükümlü bulunduğu; alacaklının ise edimi borçlulardan dilediği birinden istemeye yetkili olduğu ve borçlulardan birinin ifası ile diğerlerinin bu oranda borçtan kurtulduğu birlikte borçluluk halidir.

Kusur

Özel hukukta kusur iki şekilde ortaya çıkar

- 1) Kasıt
- 2) İhmal

Ceza Hukukunda ise "ihmal"ın yerine kullanılan deyim **"taksir"** olduğu söylenebilir.

Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçeleştirilmesidir.